

عددخبر

سهم اقتصاد دیجیتال از تولید ناخالص داخلی ایران است

[یستا] وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات با بیان اینکه سهم اقتصاد دیجیتال از تولید ناخالص داخلی با رشد حدود دوبرابری به ۱۶/۵ درصد رسیده است، گفت: «بیشترین سهم همچنان متعلق به اپراتورها و بیشترین رشد برای استارت‌آپ‌هاست.»

محمدجواد آذری جهرمی پیش از این گفته بود: «هدف‌گذاری شده بود که نرخ رشد کشور ۸ درصد در سال باشد و در بخش ارتباطات و فناوری اطلاعات این نرخ رشد ۱۹/۴ درصد دیده شده بود. در سال ۹۷ به دلیل وجود چالش‌های اقتصادی از جمله تحریم‌های ظالمانه نرخ رشد اقتصادی کشور منفی ۳/۷ درصد شد اما ارتباطات و فناوری اطلاعات به نرخ رشد ۳۱/۳ درصد رسید.»

کارگران در مشاغل پایین دست کمتر از ۱۰ هزار تومان حقوق می‌گیرند

[ایرنا] نماینده کارگران در شورای عالی کار گفت: «۷۰ تا ۷۲ درصد شاغلان در مشاغل پایین دست بیمه نیستند و در رابطه‌های ناسالم کار می‌کنند و حقوق‌های حداقلی ۵۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومان دریافت می‌کنند.»

فرامرز توفیقی افزود: «ابتدایی‌ترین کار، سامان بخشیدن به این قبیل کارگران است، نه صرف اشتغال آنها. تا زمانی که نتوانیم آنها را ساماندهی کنیم، شاهد آسیب‌ها و پدیده‌های اجتماعی خواهیم بود.»

۱/۲۸

میلیون تن

میزان تولیدات شیلاتی ایران در سال ۹۸ بوده است

[ایرنا] رئیس سازمان شیلات ایران گفت: «با وجود تحریم‌ها و شرایط دشوار کشور، تولیدات شیلاتی ایران در سال گذشته به بیش از یک میلیون و ۲۸۰ هزار تن رسیده است.»

نبی‌الله خون‌میزایی درباره خرید توافقی ماهیان پرورشی از تولیدکنندگان برای جبران خسارت ناشی از کرونا، افزود: «طبق برنامه باید یک میلیون و ۲۵۰ هزار تن محصولات شیلاتی تولید می‌شد اما با کمک بخش‌های تحقیقاتی و بسترسازی بخش خصوصی، عملکرد تولید بیش از برنامه شد.»

به گفته میرزایی، براساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده برای سال جهش تولید، اشتغالزایی بیش از ۲۴ هزار نفر با برآورد افزایش تولید سالانه بیش از ۲۹۰ هزار تن در حوزه تولید و آزی پروری پیش‌بینی شده است که ارزش افزوده بیش از ۲۷ هزار میلیارد تومان را برای کشور خواهد زد.»

خبرگزاری خانه ملت

چرا دولت‌ها معمولاً در بودجه‌ریزی واقع‌بین نیستند؟

جبران کسری بودجه دولت نیازمند راهکارهای جدید

[شهروند] کسری بودجه در مزمین اقتصاد ایران همه‌ساله وجود دارد اما هیچ بودجه‌ای همچون بودجه سال ۹۹ کل کشور دچار کسری بودجه نبوده است. نمایندگان مجلس در بررسی بودجه ۹۹ از کسری بودجه ۲۰۰ هزار میلیاردی خبر داده بودند، بودجه‌ای که در آن منابع غیرقابل تحقق بسیاری دیده می‌شود؛ همچون نفتی که در بودجه با قیمت ۵۰ دلار پیش‌بینی شده و درآمد آن بر صدور روزانه یک میلیون بشکه محاسبه شده است که همچون موارد دیگر با واقعیت‌های جاری اقتصاد ایران همخوان نیست. اما چگونه است که حجم درآمدهای غیرقابل تحقق در بودجه به این اندازه بزرگ می‌شود و اساساً دولت و همیاران و مشاوران اقتصادی‌اش در هنگامه بودجه‌ریزی چه می‌کنند که جدای از تحمیل‌های اقتصادی بر کشور بخش دیگر بودجه این چنین به گروگان گرفته می‌شود؟

لطفعلی بخشی، استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی و علی قنبری، استاد اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس معتقدند که همسو نبودن میان برخی مشاوران از یک سو و عدم اقتدا به مکتبی اقتصادی و حتی گاهی خوشبینی به شرایط پیش رو سبب شده تا دولت‌ها متناوباً با مشکلاتی برای تامین بودجه‌های سالانه‌شان روبه‌رو شوند.

صرف‌نظر از اینکه کدام دلایل سبب بروز کسری بودجه دولت‌ها می‌شود اما مسأله‌ها تنگناهای به وجود آمده اقتصادی که ناشی از بروز بیماری کروناست، جهان را بر آن داشته تا تدابیری بسیار دقیق برای رویارویی با مشکلات اقتصادی در نظر بگیرد اگرچه هنوز هیچ‌یک از قدرت‌های بزرگ اقتصادی دنیا هم نتوانسته‌اند از پس ارایه برنامه‌ای برای برون رفت از مشکلات‌شان برآیند.

بیماری مزمنی که تشدید شده

حدوداً یک هفته پیش بود که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ویرایش اولی از گزارشی تحت عنوان «راهنمای ترمیم کسری بودجه با ملاحظه قیود سیاست‌گذاری» را منتشر کرد که در این گزارش گفته شده پیامدهای کسری بودجه سال ۱۳۹۹ بسیار جدی به فضای واقعی اقتصاد منتقل خواهد شد و همچنین در ادامه آمده: «عدم تحقق بیش از ۱۵۰ هزار میلیارد تومانی منابع بودجه، وابستگی ۹۶ هزار میلیارد تومانی بودجه به انتشار اوراق مالی، کاهش چشمگیر قیمت نفت و فرآورده‌های نفتی نسبت به پیش‌بینی‌های بودجه‌ای و کاهش درآمدهای مالیاتی و افزایش هزینه‌های ناشی از شیوع ویروس کرونا موجب خواهد شد که عدم اتخاذ تصمیم مناسب جهت جبران کسری بودجه آثار اقتصادی نامناسبی داشته باشد.»

محمد قاسمی، رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی پیش از این و در اواخر فروردین ماه سال جاری کسری بودجه را رقمی حدود ۱۵۰ هزار میلیارد تومان برآورد کرد. او همچنین گفته بود موضوع کسری بودجه ۹۹ حتی پیش از شیوع کرونا نیز مطرح بوده و در جلسه‌ای که مجلس کلیات بودجه را رد کرد، نمایندگان از کسری بودجه ۲۰۰ هزار میلیاردی خبر داده بودند.

این وضع نامناسب یا به تعبیر برخی اقتصاددانان فاجعه‌بار بودجه‌ای موضوعی است که سوال‌های هرچند تکراری اما جدی را دوباره مطرح کرده است. سوال‌های پیرامون چرایی فریب‌شدن کسری بودجه و منابع غیرقابل تحقق که عالمانه در بودجه گنجانده می‌شود و تحمیل‌های هزینه‌ای بر بودجه در شرایطی که فاصله هزینه‌ها از درآمدها در هر بودجه بیش از بودجه قبل می‌شود.

در همین ارتباط ابتدای هفته فریاد مومن، عضو هیأت‌علمی گروه اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی در یادداشتی می‌نویسد: «اینکه درآمدهای غیرقابل تحقق در سند بودجه که امسال به شکل خاصی جنبه قانونی پیدا کرد، به ابعاد بی‌سابقه‌ای رسیده است و این یکی از نقایص ساختاری مزمین نظام بودجه‌ریزی کشور است.»

او همچنین در این یادداشت خاطرنشان می‌کند: «با ملاحظه‌ها و مفروضات بسیار خوشبینانه کسری مالی ناشی از عدم تحقق‌ها در حد رقمی نزدیک به ۱۸۵ هزار میلیارد تومان است. اگر مسأله را جدی بگیریم، کرونا می‌تواند دربردارنده این فرصت باشد که ما با خطاهای سیاستی فاجعه‌آمیز و کارهایی که ناشی از تسخیرشدگی غیرعادی نظام تصمیم‌گیری به دست غیرمولد‌هاست، مواجه شویم.»

فروش شرکت‌های دولتی بخشی از کسری را جبران می‌کند

لطفعلی بخشی، اقتصاددان و استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی تهران در رابطه با چرایی رسیدن به چنین شرایطی در بودجه به «شهروند» می‌گوید: «تدوین بودجه‌هایی که از کسری بودجه در رنج هستند، در تمام دولت‌ها اعم از دولت فعلی و دولت‌های گذشته وجود داشته و این موضوع جزو نقص‌های ساختاری اقتصاد ایران محسوب می‌شود، دلیل آن هم در دو مسأله است؛ یکی

[ن] لطفعلی بخشی، اقتصاددان: دولت همیشه مایل بوده بیش از میزان درآمدهایش هزینه‌کند و دیگر اینکه دولت همان درآمدهایی هم که در بودجه پیش‌بینی کرده، به همین دلیل همیشه دیده‌ایم که در بودجه پیش‌بینی کرده، محقق نمی‌شود. به همین دلیل همیشه دیده‌ایم که در بودجه پیش‌بینی می‌شود اما درآمدها خیر

[ن] علی قنبری، اقتصاددان: موضوع عدم توجه دولت به مشکلات ساختاری و مزمین اقتصاد ایران یکی از جدی‌ترین مصائبی است که دولتمردان و تیم اقتصادی دولت درگیر آن هستند و به همین سبب بسیاری از برنامه‌های اقتصادی دولت با واقعیت‌ها همخوان نیست و نمونه‌ای از آن را هم در بودجه‌نویسی دولت می‌توانیم ببینیم

اینکه دولت همیشه مایل بوده بیش از میزان درآمدهایش هزینه‌کند و دیگری هم اینکه دولت همان درآمدهایی هم که در بودجه پیش‌بینی کرده، محقق نمی‌شود. به همین دلیل همیشه دیده‌ایم که در بودجه‌ها غالباً محقق می‌شود اما درآمدها خیر.»

او با اشاره به برخی دلایل کسری بودجه بی‌سابقه دولت در سال جاری خاطرنشان می‌کند: «آن‌طور که به نظر می‌رسد دولت بر شرایط ناخوشایند حاکم بر اقتصاد کمابیش آگاه بوده و بودجه‌نویسان دولت می‌دانستند با چنین شرایطی مواجه خواهند شد. به همین دلیل در بودجه ۹۹ مقرر شد تا دولت ۸۰ هزار میلیارد تومان از اموال مازاد و شرکت‌های خود را به فروش برساند. اگرچه دولت در این حوزه و با رفتاری که در بازار سرمایه برای فروش این اموال و شرکت‌ها داشته، تا حدودی فرصت‌سوزی کرده و درآمدهایی که انتظار می‌رفت با آنچه محقق خواهد شد، فاصله دارد اما با این همه این اقدام بخشی از کسری بودجه را جبران خواهد کرد اما کسری بودجه ۹۹ آن قدر زیاد است که چنین اقدامی هم درمان درد بودجه‌ای دولت مستقر نیست.»

عضو هیأت‌علمی گروه اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی همچنین در پاسخ به این پرسش که دولت شعار کوچک شدن داده اما آن را در عمل پیش نرفته، آیا این موضوع راهی برای رهایی از هزینه‌های هنگفت در بودجه گنجانده است نیز، می‌گوید: «اینکه تأمین درآمدها به خصوص در سال جاری سخت خواهد بود، موضوع مبرهنی است اما دولت عموماً عادت هم ندارد حرکتی برای صرفه‌جویی در بودجه انجام دهد. بالاخره اگر دولت بخواهد بودجه را نجات دهد، بخشی از آن، این خواهد بود که به حضور این همه دستگاه موازی و زائد که هرکدام دستی در هزینه‌شدن بودجه دارند، پایان دهد، بساط دستگاه‌های مفصل دولتی ناکارآمد باید برچیده شود و دست دولت در بسیاری از حوزه‌هایی که نیازی به حضورش نیست، باید کوتاه شود. اما آنچه در شعار می‌بینیم، شاید این موضع در آن جای داشته باشد ولی در عمل هیچ‌گام ملموسی دیده نمی‌شود. اینکه هزینه‌های بودجه از حدود ۴۲۰ هزار میلیارد تومان به حدود ۵۶۰ هزار میلیارد تومان رسیده، خود گواهی است بر اینکه دولت هیچ علاقه‌ای بر صرفه‌جویی در هزینه‌های خود ندارد.»

اعتیاد نفتی بودجه

علی قنبری، اقتصاددان و استاد اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس نیز دیگر اقتصاددانی است که در رابطه با مشکلات بی‌سابقه بودجه ۹۹ به «شهروند» می‌گوید: «معتقدم دولت آگاه بوده که درآمدهای نفتی چه وضعیتی دارد و نه فقط درآمدهای نفتی بلکه بسیاری دیگر از درآمدهایی که چندان قابل تحقق نیستند و در بودجه گنجانده شدند، همین‌طور است اما به نظر خوشبینی غیرقابل فهمی از سوی دولت در نوشتن بودجه ۹۹ وجود داشته که دلایل این خوشبینی را کسی جز خود دولتمردان و بودجه‌ریزان نمی‌دانند. البته اگر بخواهیم از منظر کارشناس به موضوع نگاه کنیم، موضوع عدم توجه دولت به مشکلات ساختاری و مزمین اقتصاد ایران یکی از جدی‌ترین مصائبی است که دولتمردان و تیم اقتصادی دولت درگیر آن هستند و به همین سبب بسیاری از برنامه‌های اقتصادی دولت با واقعیت‌ها همخوان نیست و نمونه‌ای از آن را هم در بودجه‌نویسی دولت می‌توانیم ببینیم.»

او همچنین می‌افزاید: «البته در این بین و در مورد بودجه نباید از فشار شدید دستگاه‌ها و نهاد‌های بودجه خور بر دولت در فریب‌شدن بخش هزینه‌های بودجه غافل شد. متأسفانه خیلی از دستگاه‌ها و نهادها هستند که بودجه را به گروگان گرفته‌اند، مجموعه‌هایی که هیچ منطقی بر وجودشان حاکم نیست و هیچ مابه‌ازایی هم ندارند.»

عضو هیأت‌علمی گروه اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس همچنین در پاسخ به این پرسش که کوچک‌سازی دولت و همچنین کم‌کردن سهم نفت در بودجه را با آنچه روی داده، چطور می‌توان توجیه کرد: «بخشی از این تناقض از ذات ناصحیح اقتصاد ایران برمی‌آید. در رابطه با کوچک‌سازی یا چابک‌سازی دولت افرادی شعار کوچک کردن دولت را می‌دهند اما در عمل برخلاف آن رفتار می‌کنند و از همین رو ناکارآمدی بودجه را سبب می‌شوند. در رابطه با حذف سهم نفت هم مسأله آنجاست که اعتیاد دولت به این منبع آن قدر شدید است که سبب می‌شود دستگاه‌های عمل‌کننده رفتار متناقضی از خود بروز دهند. متأسفانه فضای غم‌انگیزی بر اقتصاد و بودجه ما حاکم است.»

بخشی از پاسخ سوال‌های ابتدای این گزارش شاید در لابه‌لای گفته‌های این اقتصاددانان نهفته باشد اما موضوع اصلی آنجاست که یافتن این پاسخ‌ها در شرایطی که ساختارهای معیوب پابرجا باشد و کسانی که در این ساختارها عیوب را اصلاح نمی‌کنند هیچ، بلکه آنها را تعمیق و تشدید می‌کنند. این پاسخ‌ها راهگشایی بیماری‌های مزمین اقتصاد ایران از جمله بیماری عودکرده بودجه در کشور نخواهد بود.»